

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

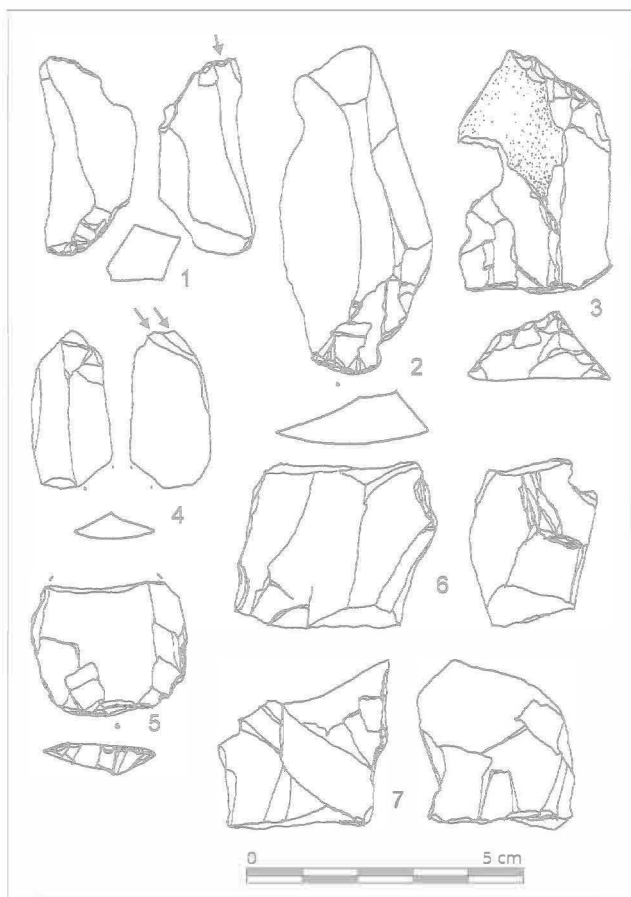
Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 24: Kolšov. Výběr artefaktů. Kresba Z. Nerudová. Fig. 24: Kolšov. Selected artifacts. Drawing by Z. Nerudová.

stanici, obdobnou Lošticím I (Neruda, Nerudová 2008). Po zhodnocení všech dosavadních nálezů musíme naši klasifikaci přehodnotit. Soubor neobsahuje téměř žádné výrazné typy; z nástrojů, které stojí za zmínku, jsou zde přítomny nevýrazné rydlo kombinované s odštěpovačem (obr. 24: 1), šikmá retuš na masivním preparačním odštěpu (obr. 24: 3) a hranové rydlo (obr. 24: 4). Vedle těchto nástrojů upoutá masivní preparační čepel (obr. 24: 2) a jednoznačný levalloiský polotovár: báze zlomeného levalloiského hrotu s perfektně fasetovanou patkou (obr. 24: 5) a další levalloiský až snad pseudo-levalloiský úštěp. Mimo tyto dva předměty se v kolekci nachází další jeden či dva zlomky úštěpů, které by mohly být výsledkem diskoidního sbíjení. Zbylá většina debitaže je naprosto nevýrazná. Nalezena byla také jádra; dvě jsou značně vytěžená a se změněnou orientací (obr. 24: 6,7), další dvě jádra jsou blíže neurčitelné fragmenty.

Na podkladě distribuce artefaktů v ploše a jejich charakteru se domníváme, že v Kolšově byly nalezeny dvě paleolitické a jedna postpaleolitická (neolitická) stanice. Prozatím je nálezů velmi málo a jsou značně nevýrazné, takže je můžeme hodnotit jen s největší opatrností. Domníváme se, že by část nalezené štípané industrie obsahující levalloiské artefakty mohla patřit počátku mladého paleolitu, zbylé nálezy pak snad gravettienu. Z hlediska sídelní strategie se ostatně jedná o velmi zajímavou polohu, z níž bylo možné vizuálně kontrolovat nivu řeky Moravy, tekoucí západně od lokality, a současně i tok řeky Oskavy, nacházející se východně. Z tohoto regionu depo-

si paleolitické osídlení nebylo známo, protože je stranou všech hlavních známých center. Nicméně je zapotřebí počítat i s poněkud neobvykle situovanými nalezišti, mezi něž patří i paleolitická industrie nalezená A. Přichystalem v Nížkém Jeseníku (A. Přichystal, P. Neruda osobní sdělení). Stanice v Kolšově bude i do budoucna sledována.

Zdeňka Nerudová, Jakub Halama

Literatura

Neruda, P., Nerudová, Z. 2008: Loštice I – výzkum nové magdalénienské stanice v oblasti střední Moravy. *Archaeologické rozhledy* 60, 509–528.

Přichystal, A. 2002: Zdroje kamenných surovin. In: Svoboda J. a kol.: *Paleolit Moravy a Slezska. Dolnověstonické studie* 8, Brno, 67–76.

Summary

A new Paleolithic site was found in northern Moravia in spring 2008. Currently, we only have a small collection of chipped stone artifacts from this site with debris and flakes being most common. There are only three non-diagnostic tool types in the collection (two burins and a flake with terminal retouch; fig. 24: 1, 4, 3), one fragment of a Levallois point (Fig. 24: 5), and one fragment of a pseudo-Levallois point. Based on the character of the lithic artifacts, we presume that two Paleolithic occupations are represented – Gravettian and Early Upper Paleolithic.

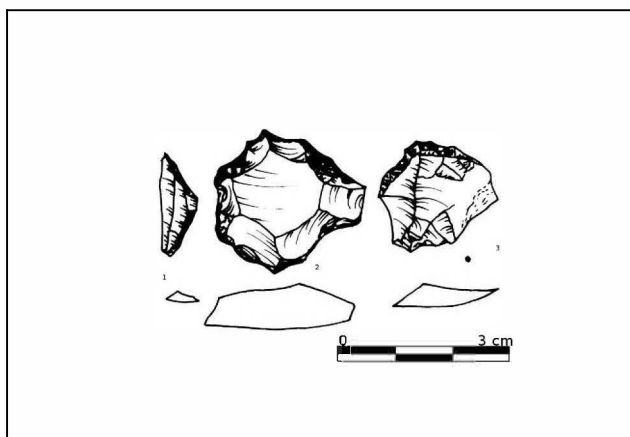
KOSTELEČEK U JIHLAVY (OKR. JIHLAVA)

Kostel sv. Kunhuty. Mezolit. Sídliště. Záchraný výzkum.

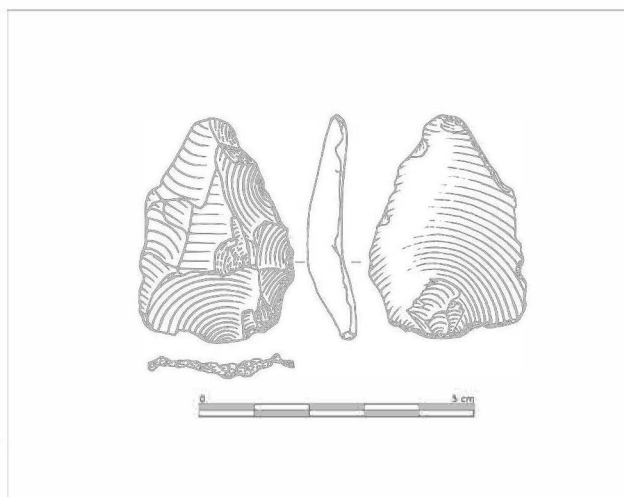
Ze záchraného výzkumu v interiéru kostela sv. Kunhuty v Kostelci u Jihlavy pochází kolekce štípaných kamenných artefaktů. Celkem bylo získáno 33 ks artefaktů doplněných zlomky křemene, o jejichž artificialitě však nelze bezpečně rozhodnout. Nálezy pocházejí z několika horizontů středověkých hlíněných podlah a vrstev vyrovnávky terénu.

Z typologického hlediska převažují polotovary, a to menší úštěpy (60 %) doplněné jednotlivými čepelkami. Větší hřebenová čepel byla zhotovena z červenohnědého radiolaritu. Zcela ojedinělé byly retušované nástroje, z nichž nejvýznamnější byl typický mikrolit – retušovaný trojúhelníček (obr. 25: 1). Ten byl vyroben z kvalitního silicitu. Dále byl nalezen úštěp s lokální škrabadelovitou retuší (obr. 25: 3) a také po obvodu osekáný a obitý úštěp (drásadlo), který velmi připomíná tvarem (nikoliv však surovinou) novověké křesadlo do pušky (obr. 25: 2). Oba posledně jmenované kusy jsou z křemičité zvětraliny hnědé a červenohnědé barvy. Dobře je patrná celková drobnostvarost industrie a absence jader i kusů suroviny, což dokládá pečlivé hospodaření se štípatelnou surovinou.

Ze surovinového hlediska převládají jurské rohovce typu Krumlovský les, exploátované v oblasti ležící níže po řece Jihlavě asi ve vzdálenosti 70 km vzdušnou čarou

Obr. 25: Kostelec u Jihlavy. Výběr štípané industrie z mezolitu. Fig. 25: Kostelec u Jihlavy. Selected Mesolithic artifacts.

Obr. 26: Lhota. Levalloiský hrot. Fig. 26: Lhota. Levallois point.

u Mor. Krumlova. Převaha jemnější variety rohovce KL II nad varietou I a III v industrii z Kostelce je typická právě pro soubory artefaktů z pozdního paleolitu až mezolitu na jihozápadní Moravě. Z oblastí ležících jihovýchodně od lokality byl přinesen také červenohnědý radiolarit, vyskytující se primárně v alpsko-karpatské soustavě (asi 150 km daleko od lokality). Zajímavá je prozatímní absence typických silicitů z glacienních sedimentů, ovšem zapříčiněná nejspíše jen malým množstvím vzorků. Z regionálních zdrojů pocházejí tři úštěpy z křišťálu. Podle zbytků valounového povrchu na dvou z křišťálů je možné usuzovat o jejich původu ve fluvialních šterkovitých terasách. Křišťál se pravidelně objevuje v industriích pozdního paleolitu až mezolitu jižních Čech a jihozápadní Moravy a může snad pocházet z bohatých výskytů na Žďársku (asi 40 km daleko) nebo mnohem blíže z malých výskytů v okolí Třeště (sdělení K. Simota, 2009). V oblasti Českomoravské vrchoviny a v jižních Čechách se v souborech štípané kamenné industrie z pozdního paleolitu a z mezolitu objevují charakteristicky barevně různorodé křemičité zvětraliny serpentinitů nebo erlanů. V Kostelci tvoří různé druhy opálu a chalcedonu červenavé, hnědé a bílé barvy téměř polovinu všech surovin kolekce. Jejich provenience je bohužel stále otázkou (Dačicko?, Českobudějovicko?).

Podle strategické pozice lokality nad soutokem dvou větších vodních toků (Jihlava a Třeštský potok), podle skladby surovin kamenné industrie (křemičité zvětraliny, křišťál, převaha rohovce typu KL II) a podle typologického spektra nástrojů, odpovídá kolekce z Kostelce souborům kladeným do období pozdního paleolitu až do mezolitu. Podle přítomnosti mikrolitů (zejména retušovaný geometrický tvar – trojúhelníček) byla v Kostelci s největší pravděpodobností prokázána stanice lovců, sběračů a rybářů z mezolitu (sdělení M. Olivy). Jde o první bezpečně zjištěné osídlení z tohoto období nalezené v horním povodí řeky Jihlavy a na celém Jihlavsku vůbec. Podle spektra surovin pak kostelecká industrie odpovídá spíše souborům z jihozápadní Moravy z povodí řek Moravské Dyje, Rokytne a střední a dolní Jihlavy (Vokáč 2004; Moník 2005).

Milan Vokáč, David Zimola

Literatura

- Moník, M. 2005: Pozdní paleolit na Moravě. Rkp. diplomové práce. Uloženo: Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.
- Vokáč, M. 2004: Suroviny štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy. *Acta Musei Moraviae, Sci. soc.* 89, 167–206.
- Zimola, D. 2008: Kostelec u Jihlavy. MS nálezové zprávy č. 159-08 uložené v MV Jihlava. Rkp. nálezové zprávy, č.j. 159-08. Uloženo: MV Jihlava.

Summary

An archaeological excavation of the interior of St. Kunhuta's church at Kostelec u Jihlavy yielded a collection of 33 chipped stone artifacts made from Krumlovský Les-type chert and an opal–chalcedony mass (weathering product of serpentinites), supplemented by radiolarite and rock crystal. An isolated microlithic implement – a triangle (Fig. 25: 1) – suggests a Mesolithic antiquity. The site is located at a strategic position above the Jihlava river and Třeštský potok (creek) confluence at an altitude of 521 m, ca. 9 m above the current level of Jihlava river.

LHOTA (K. Ú. LHOTA U LIPNÍKU NAD BEČVOU, OKR. PŘEROV)

„Malé stráně“, Lhota I. Střední paleolit/počátek mladého paleolitu? Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Soubory z lokality Lhota I byly již vícekrát publikovány. Zatímco Klíma (1979) na základě nálezů charakteristických vysokých škrabadel přiřkl nálezy aurignacienu, Jelínková (2005) později přiřadila lokalitu k „míškovickému typu“. Není cílem tohoto příspěvku polemizovat s výše zmíněnými autory ohledně kulturního zařazení nálezů, ale spíše poukázat na otázku integrity popisované kolekce.

Při prohlídce souboru, který z lokality získal Jan Diviš, mě zaujal artefakt, který se mladopaleolitické kla-